

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list za članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 45-86

Važen problem

Na letošnji glavni skupščini je bil sprejet predlog skupščinskega odbora za izpremembo pravil naše organizacije. Ta izprememba naj se izvrši po sledečih načelih:

Pravila naj slone brezpogojno na načelih parlamentarne demokracije; volitve in razdelitev delegatov se morajo izvršiti na osnovi proporca, virilni glasovi se imajo pri glasovanju in odločevanju eliminirati.

Sistem delegatov je treba reorganizirati tako, da se ustvari kontinuiteta med delegacijami za banovinske in glavne skupščine.

Banovinske skupščine se morajo glede števila delegatov razširiti, glavne skupščine pa skrajšati ter jih usposobiti za delo po načelih stanovske demokracije.

V nova pravila naj se vnesejo ženski odseki, kot posvetovalni organi pri vseh organizacijskih edinicah.

Na podlagi tega sklepa bodo morala letos vsa sreska društva JUU preučiti projekt novih pravil, sestavljen soglasno med vodstvom dravske in savske sekcije, čigar načela si je osvojila tudi letošnja glavna skupščina v Banji Luki.

Tako stopajo zopet naša pravila v ospredje splošnega zanimanja organizacije, zopet se je pokazala potreba izpremeniti osnove našega združenja, kljub temu, da smo se morali v teku razmeroma kratke dobe njegovega obstoja že ponovno ukvarjati s to nalogo.

Kje leži glavni vzrok temu neprestanemu nihanju in volji po strukturni izpremembi naše organizacije?

Za nas Slovence je zadeva precej jasna. V imenu slovenske delegacije je predložil letošnji glavni skupščini načelno izjavo tov. Hreščak.

Mislimo, da je zaradi razpravljanja o projektu novih pravil po naših sreskih društvih v letošnjem letu potrebno, seznaniti slovensko učiteljsko javnost vsaj v glavnih obrih s to načelno izjavo:

Naša državna organizacija je v pogledu razvojnega stopnje v poedinah banovinah še zelo heterogena. Dočim imamo Slovenci toliko v zgolj stanovskem kolikor v kulturnem, gospodarskem in socialnem oziru izgrajeno svojo sekcijo skoraj do zadnjih potankosti, se nahajajo skoraj vse ostale sekcije še v zelo prvotnih organizacijskih oblikah. Če sama primerjava letnega članskega prispevka Slovencev z onimi v ostalih banovinah kaže dovolj nazorno vso razliko v razvojnem razmerju poedinah sekcij naše skupne organizacije. V Sloveniji se giblje letni članski prispevek med 180 din do 200 din, medtem ko plačuje večina ostalih sekcij ca. 35 din članarine na leto. Z ozirom na našo popolnejšo organizacijsko zgradbo je docela razumljivo, da stremimo Slovenci iz objema sedanjih centralističnih pravil in zahtevamo za svoje na široko razpredene kulturne in gospodarske učiteljske organizacije popolno svobodo gibanja. Avtonomija naših podjetij je nujno potrebna za nadaljni njihov razvoj ter ne more prenesti brez škode nikakega centralističnega utesnjevanja. Sicer je treba — resnici na ljubo — pribiti dejstvo, da se glavna uprava ni še nikdar poslužila proti slovenski sekciji svojih statutarno dovoljenih in sredstev.

Drugi razlog, nič manj važen od prvega, leži v funkcionalni manjvrednosti in neuspešnosti našega centralistično zgrajenega organizacijskega aparata. Po sedanjih pravilih predstavlja vsakoletna glavna skupščina najvišji in najvažnejši ter za vso jugoslovansko javnost najbolj reprezentativen in kompetenten forum jugoslovanskega učiteljstva. Po svoji visoki funkciji in misiji bi moral vsako leto nuditi vsej javnosti in odločujočim činitelem v državi najadekvatnejšo sliko vsega stremeljenja in plemenitega napora učiteljskega stanu za kulturni napredek Jugoslavije. Statutarna pomembnost glavnih skupščin, kjer se zbira okrog 500 delegatov vseh jugoslovanskih sreskih učiteljskih društev, da spričo zainteresirane javnosti manifestirajo svoj kulturni program in dajejo nasvete za njegovo ostvaritev, stoji pa že vso dobo organizacijske eksistence v diametralnem nasprotju z resničnim dogajanjem na glavnih skupščinah. Vsa osebna obračunavanja, kakršna Slovenci po morebitni potrebi likvidiramo že po svojih sreskih in banovinskih skupščinah, prenašajo druge primitivnejše organizirane edince na ta najvišji forum, tako da mora javnost leto za letom prisostvovati neokusnim medsebojnim osebnim blatenjem. V taki atmosferi ni niti časa niti razpoloženja za kulturno nujna vprašanja. Pravila so nam ustvarila aparat, ki ne funkcionira in ki ne dela časti učiteljskemu stanu. Slovenci, ki prihajamo že vrsto let na glavne skupščine in trošimo za nje velike vsote denarja, moramo s prekrizanimi rokami in občutki ženantnosti tvoriti neprosto voljno in drago stafažo nastopom, ki nam ne delajo časti, ki nas ne potrjujejo v potrebnem kulturnem optimizmu, ter nam končno ne dovoljujejo, da bi mogli iz svojih bogatih izkušenj tehnično ali stvarno kakorkoli prispevati k izboljšanju takega nevzdržnega stanja.

Odgovornim v premislek

Naše šole so materialno silno slabo oskrbljene, tako da jim prečesto primanjkuje najnujnejše potrebščine. Toda še pri tem, že itak dovolj skromnem oskrbovanju šol s sredstvi, obstajajo razlike, ki so naravnost nesmiselne in, ki kažejo na to, da se izdajajo razni odloki brez primerne premisleka in seveda tudi poznavanja dejanskih razmer in potreb.

Ze lani sem opozoril na to, da so z odlokom določene postavke v proračunu B, ki se nanašajo na učila in učiteljske knjižnice, popolnoma neutemeljene. Ker se ni od lani v tem oziru prav nič izpremenilo, je treba tozadevne pripombe pač ponoviti, kajti problem je pereč.

Velikanska razlika med postavkami za učila eno-, štiri- in večrazrednic je naravnost smešna. Po mojem mnenju potrebuje enorazrednica prav toliko in ravno tako dobrih učil, kakor kakšna štiri-, šest- in tudi desetrazredna šola. Te večrazrednice imajo, odnosi potrebujejo samo po eno zbirko naprav za pouk elektrike, toplote, magnetizma. Enako pa potrebuje po eno zbirko vseh teh naprav tudi enorazrednica, saj se mora tudi v

njej predelati ves učni program in to v mnogo težjih okoliščinah, kakor na večrazrednicah! Danes pa je tem enorazrednicam naravnost onemogočeno izpopolniti zbirke učil, ker so kar po mačehovsko odrinjene. S to prakso se seveda treba enkrat za vselej prekiniti. Z novim odlokom naj se določi, da se postavka proračuna B za učila na vseh šolah prilagodi stvarnim potrebam.

Nič bolje ni z učiteljskimi knjižnicami. Mar potrebuje takšna knjižnica v desetrazrednici več strokovnih del (morda po več izvodov ene razprave?) kot enorazrednica? Po moji skromni sodbi je učitelj »samotar« prav tako potreben »dražjih« in številnejših razprav kakor njegov tovariš v kraju, kjer je po šest ali deset učnih moči. Zato je treba postavke za učiteljske knjižnice na vseh šolah popolnoma izenačiti!

Z ukrepom v navedenem smislu pa naj se ne odlašja, kajti to zahteva zdrav razvoj našega šolstva. Če imamo dovolj ljudskega denarja za športna društva, prosvetne domove in podobno, ga mora biti tudi za učila in učiteljske knjižnice!

Učitelj in narodna obramba

Finančni zakon za leto 1939/1940. predpisuje narodno-obrambni sklad. Vanj se bodo stekala sredstva, namenjena za narodno obrambo. Dogodki zadnjih let so dokazali, da varuje države pred nenadnimi udari v veliki meri močna obramba. Ob dejstvu, da poedine države odmerjajo milijardna števila za obrambo meja, za izpopolnitev orožja, zgradbo zaklonišč in drugih naprav, namenjenih v vojne svrhe, je združeno s svetovno oborožitvijo nastala potreba za zgraditev vseh istih sredstev in priprav tudi v naši državi.

V času, ko se mirno sožitje med narodi le malo spoštuje in so mednarodna jamstva in zagotovila vredna malo ali nič, je padlo težišče obrambe vse bolj na lastna sredstva in moči poedinah držav. V tej tekmi za vojaško pripravljenost svojega naroda vlagajo poedine države cele nekdane proračunske zneske, vsaka v gmotni moči svojega naroda. Tudi male države se tej potrebi ne morejo izogniti. Ker pa so povečini male države cilj teženj nekaterih velikih držav, je duhovna pripravljenost in gmotna dajatev malih držav toliko nujnejša in potrebnejša.

V tej luči gledana odmera za narodno-obrambni sklad se povsem strinja z zavestjo vsega učiteljskega stanu, da je treba našo obrambo povečati, državo očuvati in za njo doprinesti vsako, še tako veliko žrtev. To prepričanje izrekamo z največjim rodoljubjem, da kot v miru tako ob vsakem času vodimo mladino in narod k ljubezni do domovine in pripravljenosti do njene obrambe.

Ob tej priliki, ko izpolnjujemo državljansko dolžnost in dajemo naši državni skupnosti na oltar zopet nov znesek, nas navdajata dve misli:

Prva misel hiti k naši državi, k njenim mejam, k spomenikom naše narodnosti in kulture, k žrtvam, ki so ustvarile našo svobodo in k rodu, ki hoče v teh mejah ostati svoboden. Zato želimo, da bi denar za narodno obrambo, zbran od vseh slojev našega naroda resnično in plodno služil svojemu namenu in našo varnost s potrebnimi sredstvi uredil.

Druga misel je namenjena naši učiteljski službi.

V trenutku, ko izpolnjujemo svojo državljansko dolžnost in dajemo od svoje premajhne plače naši skupni državi in vsem njenim prebivalcem brez izjeme na korist naš denar, z obžalovanjem ugotavljamo, da slične in popolne enakosti ni pri državljanskih pravicah, to je pri učiteljskih prejemkih. Sleherni jugoslovanski učitelj služi tej državi, vzgaja njeno mladino in jo tako duhovno bogati, napravljaja moralnejšo, kulturnejšo in gospodarsko donosnejšo.

Vsi učitelji smo si v delu in v stanu enaki. Neenakost in s tem krivico pa povzročajo izbirna napredovanja. Ako je avtomatično napredovanje formalno ukinjeno, slej ko prej obstoja še vedno moralna upravičenost do napredovanja po vrstnem redu, ki ga zdaj ni v črkah zakona, mora pa obstojati v moralni zavesti onih, ki ta posel upravljajo.

Nesteto pritožb, prošelj in pozivov je izšlo v tem listu. Nestetokrat je vodstvo našega združenja razložilo na pristojnih mestih škodljive posledice takšnega postopanja. Organizacija sama je napravila vrstni red učiteljskih napredovanj — rangno listo, — in je bilo obljubljeno, da se bodo napredovanja vršila po tem načinu.

Ko zdaj čitamo zadnja napredovanja od 26. maja, ugotavljamo, da smo bili v naših upih prevarani. Kajti, niso napredovali samo oni iz let 1931. in 1932., ki čakajo najdeli, temveč čitamo v ukazu o napredovanjih tudi imena, ki so dobila poslednjo skupino v letih 1933. in 1934.!

K tej ugotovitvi je vsako nadaljnje razpravljanje odveč. Vsi pozivi na moralno zavest, na državljansko enakost, na socialnost, pravičnost niso zalegli. Ostane dejstvo, da ako ne bo v tem letu novih napredovanj, da bodo že zdaj težko prizadeti čakali še eno leto in ako ostane ta praksa v čišlih še za naprej, bodo čakali v nedogled.

Kljub vsemu ločimo državo od upraviteljev.

Zato dajemo državi, kar je njenega. Ob poslednji, sedanji dajitvi za narodno-obrambni sklad zopet izkazuje naš pogled na državno skupnost, revni in oškodovani potrjujejo svojo ljubezen do te zemlje.

Duje Budak

Učitelj in gospodarstvo

Pri anketi, ki jo priobčuje »Učiteljski tovariš« že nekaj časa, »Ali je potrebna učitelju strokovna naobrazba«, se suče v glavnem vprašanje okoli dveh problemov, katerima naj bi služila današnja šola. Prvi obsega kulturno in prosvetno področje, drugi pa je gospodarskega značaja. Med njima je nastal dvoboj: ali bomo posvetili bodočo šolo le prosveti, to se pravi dviganju splošnega izobrazbenega nivoja našega ljudstva, ali pa bomo pritegnili šolo k perečemu vprašanju reševanja gospodarskih razmer. Nekateri, ki vidijo sodobno gospodarsko mizerijo, bi hoteli pomagati ljudstvu na vsak način, pa čeprav bi nudila šola morda le drobtinico. Med njimi niso niti redki, ki si domišljajo, da bi vse rešili, če bi reformirali šolstvo in ga približali strokovni kmetijski izobrazbi.

Do obeh problemov zavzemajo pisci ankete dokaj različna stališča. Zanimiva je nemajhnost v veri, da pripada šoli prvenstveno kulturno prosvetna naloga. V celotni organizaciji vlada v tem oziru enotnost naziranja. Če pravilno sodim, bo to posledica neprestanih prizadevanj učiteljev — pedagogov in borcev za reformo, ki jih je stanovska organizacija pri njihovem delu vztrajno podpirala. Razpisala je celo nagrade za nove učne na-

črte, kjer sta se povzpela na prvo mesto Slovence Vranc in Dolgan. Današnji klici po reformi niso nič novega in originalnega, ampak samo pritrdjevanje delu, ki ga je slovensko učiteljstvo s svojo organizacijo in najboljšimi člani že zdavnaj pričelo.

Čeprav je Slovenija skoraj 100% pismena, vendar si ne smemo zapirati oči pred dejstvom, da se je šolstvo v sosednih državah po vojni močno premaknilo, in da se izobrazbeni nivo sosedov dviga nad našim. Če samo to dejstvo nas sili, da ne podcenjujemo splošne ljudske izobrazbe. Ako pa k temu še pristojemo dejstvo, da smo mali in ogrožen narod, ki mora imeti v borbi za obstanek mnogo odpornosti, potem vidimo, da je reorganizacija šolstva ena najtežnejših zadev, če hočemo, da bo predstavljala bodoča šola nekaj več kakor današnja.

Če vlada enotnost naziranja radi kulturno prosvetne naloge šole, pa so zelo oddvojena mišljenja pri gospodarskem vprašanju. To končno ni nič čudnega, če pomislimo, da vso povojno dobo ne čutimo nobene povezanosti in urejenosti pri reševanju gospodarskih in socialnih vprašanj. Vse delo je bilo vedno bolj priložnostno in sliči na najbližji izhod iz vsakokratne situacije, brez pomišljanja na

posledice v bodočnosti. Večkrat smo že spoznali, da so bile mnoge investicije naložene brez vsakršne koristi. Prav tako je tudi resnica, da se naša javnost samo pritožuje nad mizernim stanjem, v katerem se nahaja, nikoli pa se še ni posvetila proučevanju vsaj tiste literature, ki ji je doslej na razpolago in ki bi lahko marsikomu pripomogla do stvarnejšega gledanja na sodobno gospodarstvo. Brez pretravanja lahko trdim, da večina ne ve, kako bi bilo treba gospodarstvo izboljševati, zaveda se le njegovega slabega stanja. In ni prav nič čudno, če nekateri na račun te ljudske nevednosti žanjejo poslednje dobrine, in to v času, ko bi bila nujno potrebna pomoč tistim, ki še vedno dajejo. Brez kriterija ni moči na nobenem polju kaj prida ustvariti, najmanj pa na gospodarskem.

Če pregledamo, katere misli se prerivajo k šoli za reševanje gospodarskih vprašanj, bi jih morda lahko razdelili na tri struje.

Prva: **moderna pedagoška**, ki zajema vse življenje v njegovi povezanosti. To je struja, ki hoče odpirati oči za gledanje vsakterih problemov v njihovi pravi luči. Gospodarski problemi naj stopijo pred učenca kakor stopajo v dnevnem življenju pred gospodarja. Tej struji je glavno **razumevanje** osnovnih gospodarskih problemov, ob katerih se naj razvija **kritično gospodarsko mišljenje**. (Kdor je pregledal Vrančev in Dolganov učni načrt, je lahko opazil, da sta pisca na povsem življenjski način združila kulturo z gospodarstvom.)

Druga: **tehnoška skupina** se zavzema za pridobitev nekaterih spetnosti, ki so potrebne za gospodarsko dejavnost. Učenci bi naj cepili v šoli, čistili drevje, čebelarili itd. Ta struja pa ni niti enotna. Nekateri so za to, da naj se vse vrši kot obvezni predmet v šoli; drugi so za to, da naj bi bilo tako delo osebna učiteljeva izbira za izvenšolsko delo.

Tretja: **kmetijska ljudska šola**. Pripadniki te struje bi hoteli narediti iz ljudske šole neke vrste nižjo kmetijsko šolo, ki naj bi bila kmečka po miselnosti in kmetijska radi priučevanja v gospodarskih spretnostih.

Preden pritrdimo tej ali oni struji, si moramo določiti izhodišče, da bomo pravilno usmerili pogled. Vsi, ki zahtevajo gospodarsko usmeritev šole, vidijo nered v gospodarstvu. Ker zahtevajo modernizacijo in povečanje proizvodnje, vidijo napako v proizvodnem procesu. Njihov klic je: povečajmo proizvodnjo! V pravilno urejeni družbi bi bil takšen klic docela upravičen. Ako pregledamo možnost, do katere bi se proizvodnja lahko dvignila in če upoštevamo še dejstvo, da bi bilo treba deliti proizvode potroševalcem v tisti količini, kakor jih rabijo in ne v količini, ki jo morejo nabaviti, potem je brez vsega resnično, da **premalo proizvajamo**. K temu pa je treba pristaviti, da tudi **nepravilno razdeljujemo dobrine**.

V sodobnem gospodarskem liberalnem sistemu ni prav za prav nobene urejenosti med proizvodnjo in potrošnjo. Te urejenosti ni niti pri panogah, ki jih je lahko letno določiti, še manj pa pri agrarni proizvodnji, ki jo je z ozirom na letino (suša, toča, poplave, slana itd.) zelo težko v naprej določiti. V sodobnem gospodarstvu pač neusmiljeno tlači zakon o ponudbi: več je pridelkov, cenejši so. — Obubožane ljudske mase ne morejo kupovati toliko kmetijskih pridelkov, kolikor bi jih stvarno morale porabiti za hrano. Radi tega se večja količina ponudbe premožnejšim slojem, ki pa znižujejo ceno včasih na proizvodne stroške ali še nižje. Ako bi v današnjem stanju proizvodnjo povečali, bi cena agrarnih produktov še padla. (V Ameriki sežigajo žito, da mu držijo višje cene!) Za modernizacijo proizvodnje, ki bi bila cenejša, pa danes kmetovalec nima potrebnih sredstev. Modernizacija je odvisna od industrije poljedelskih strojev, ki pa ustvarja v razmerju z agrarnimi produkti tako zvane škarje. (Škarje pomenja nesorazmerje cen industrijskih in agrarnih proizvodov. Neskladnost stalno narašča, mesto da bi se ublaževala.) Uvedba strojev bi povzročila novo brezposelnost poljedelskega delavstva, ki ga je danes v Sloveniji okoli 130.000.

Kdor hoče pravilno gledati na gospodarski položaj slovenskega kmeta, ga ne sme opazovati izoliranega od ostalega slovenskega življa. Za kritje raznih stroškov in za plačevanje davkov mora kmet proizvajati več kot

Vsebinska:

Važen problem. — Odgovornim v premislek. — Učitelj in narodna obramba. — Učitelj in gospodarstvo. — Vrnitev odtegljajev, vplačanih za »Zvezo nabavljajnih zadrug v Beogradu«. — Pod zastavo verbalizma? — Malo pojasnila. — Po dvajsetih letih. — Prof. Dolfe Lapaine je umrl. UČITELJSKI POKRET: Slovenski učiteljski pokretaji na tečaju za vitalno statistiko v Zagrebu. Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Učiteljska tiskarna. — Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

potrebuje, da z izkupičkom za prodane proizvode poravnava svoje obveznosti. Kmetov položaj je v največji meri odvisen od gospodarskega položaja njegovih kupovalcev.

Kdo kupuje od kmeta? Nad polovico poljedelskih rodbin v Sloveniji, ker nima dovolj zemlje (vsi obrati do 10 ha), obrtniki in trgovci, državni uradniki in upokojenci, delavci in razni poklici. Vseh takih rodbin bi bilo v Sloveniji okoli 153.832. (Glej Uratnikovo statistiko v knjigi »Socialni problemi slovenske vasi«!) Ako pregledamo posamezne skupine po njihovem ekonomskem položaju, potem vidimo, da bi lahko samo trgovce, večje obrtnike in rentnike prišteli med dobre odjemalce, ki trošijo toliko, kolikor je potrebno, dočim se nahajajo vsi ostali v slabem gospodarskem položaju in trošijo manj kot zahteva življenjski standard. Posebno kvarna je posledica nizkih mezd industrijskega delavstva. To bi moralo kmetu vračati denar, ki ga je izdal za industrijske izdelke. Radi skrajnih nizkih mezd in velikanskih dobičkov tvorničarjev pa se povračajo le pičli zneski. Državno uradništvo bi moralo vračati z nakupom hrane od tok denarja ob priliki plačevanja davkov. Toda prav ta dva stanova skupaj z malimi posestniki so večinski in najslabši odjemalci. Jasnje je torej, da se bo položaj kmetov izboljšal šele takrat, ko se bodo izboljšale razmere vseh ostalih stanov, ki kupujejo od kmeta.

Iz pravkar navedenega pa nam postaja jasno, da se bo tisto 100% izboljšanje, o katerem sanjajo nekateri »gospodarstveniki« in ki bi ga mogel prinesiti reformirani kmetijski pouk na ljudskih šolah, spremenilo v malenkostne promile. Šola ne more spreminjati vzrokov, ki so povzročili gospodarsko slabokrvnost odjemalcev.

Ako po vsem tem premotrimo uvodoma naznačene struje, moramo priznati, da je na pravi poti samo prva, moderna pedagoška, ker samo ta garantira za podvig splošne narobrazbe, obenem pa kritično premotriva vse

življenjske pojave, torej tudi gospodarske. Ko smo si v svesti pravičnega razumevanja nekega stanja, potem se moramo nujno truditi, da najdemo še izhod iz njega. Razviti dialektično mišljenje, to je največji smoter prave nove šole.

Učiteljstvu pa se nudi prilika, da s študijem gospodarskih problemov znova in znova odkriva vzroke ekonomskega hiranja naše vasi. Z objavljanjem takega gradiva drami slovensko javnost in opominja k delu vse tiste, ki si vedoma zastirajo oči, hoteč zvaliti krivdo na neodgovorne ljudi; sebi pa pomaga do lažjega umevanja izobrazbenega dela ter najde v gospodarskih in socialnih razmerah opravičilo uspehov in neuspehov.

Iz vsega je končno umevno, da učitelj ne more biti noben kmetijski strokovnjak, ker ni njegova naloga, dvigati gospodarsko stanje, ampak dvigati splošno izobrazbeno raven. Naravnost smešno bi bilo, če bi kdo zahteval od učitelja, da spravi kmeta na nogo. Ko je bila gospodarska kriza na višku ter so denarni zavodi skoraj počivali, nismo videli bančnega osebjaja na kmečkih domovih, da bi pomagali dvigati in reševati kmeta; nismo videli, da bi zdravniki zastojni lečili bolne ljudi; nismo doživeli brezplačnih pravič; vse je šlo po starih tirih! Vsi stanovi in ustanove so pošiljali kmetu na pomoč eksekutorja. Samo učitelj se mora sredi vasi pečati z ljudsko prosveto, mora kmetovati, mora skrbeti za asanacijo vasi, mora neprestano zbirati prispevke, kakor da ni nobenega stanu izven učiteljskega in kmetijskega.

Ako se je učiteljstvo kljub vsemu preobloženemu delu posvetilo gospodarskemu proučevanju slovenske vasi, polindustrialnega in industrijskega naselja, je s tem pač znova pokazalo, da čuti s slovenskim narodom in mu hoče pomagati.

Ko bi storili v preteklosti svojo dolžnost tisti, ki odgovarjajo za današnje stanje, bi jim danes ne bilo treba iskati medolžnih žrtev. V. Majhen.

Vrnitev odtegljajev, vplačanih za „Zvezo nabavljajnih zadrug v Beogradu“

Meseca februarja t. l. je »Učiteljski tovariš« priobčil v gornji zadevi objavo in navodila, kako doseči vrnitev imenovanih odtegljajev. Na to pobudo so se pravni nasledniki ne samo po učiteljih, temveč tudi po drugih umrlih državnih uslužbenih in upokojenih začeli potegovati za omenjene vrnitve.

Sedaj pa iz vrst prošnikov (-ic) prihajajo pritožbe, da so nekateri imeli precejšnje stroške, ker niso mogli izposlovati nekolkovanih potrdil; nadalje, da so vdove — rodbinske upokojenke, ki so dobile vrnjene možu odtegnjene vsote, prisilni postale redni plačniki v fond »Zveze«, t. j., da morajo vnovič same vplačevati za isti namen 36 krat po 5 din kot svoj prispevek in se jim po 5 din redno odteguje od mesečnih pokojninskih prejemkov. Slednjič se nekatere pravne naslednice — osebnne upokojenke pritožujejo, da po večmesečnem čakanju še niso dobile rešitve.

V nekem konkretnem primeru v zadevi »novega« odtegovanja od rodbinskih pokojnin je »Zveza« izdala sledečo rešitev:

»U odgovoru na Vaše pismo od 20. avgusta 1939 po predmetu obstajata od Vaših penzijskih prinaložnosti, javljam Vam, da se po čl. 70, tač. 4, zakona o zadrugah državnih službenika svakom pensioneru ili penzionerki ima obustavljati po Din 5.— mesečno i to za vreme od 36 meseci, do konačne naplate od Din 180.—. Ukoliko se tih Din 5.— nekoj pensionerki ne obustavlja, onda po svoj prilici postoji greška kod nadležstva, koje penzije likvidira i isplačuje, a takovu grešku ne može ovaj Savez odmah opaziti, niti ispraviti.«

Iz gornjega poročila sledi, da se je glede odtegljajev za »Zvezo« in vrnitve odtegljajev pojavila nejasnost, dvomljivost in ovira, ter je zato potrebno, da se o tem predmetu javno razgovorimo. Radi tega se usojam na tem mestu o tej zadevi povedati svoje mnenje:

Odtegovanje za »Zvezo nabavljajnih zadrug v Beogradu« temelji na 4. točki člena 70, uredbe o nabavljajnih zadrugah državnih uslužbenecv iz leta 1920. Ta, 4., točka se je vnesla v to uredbo glasom čl. 14. dopolnilne uredbe o nabavljajnih zadrugah državnih uslužbenecv iz l. 1928, ter predstavlja nov vir dohodkov »Zveze«, oziroma novo vrsto temeljne glavnice, ki ima stalen dotok. (Gl. Uradni list, kos 9., z dne 28. jan. 1921. in Uradni list, kos 53., z dne 2. jun. 1928.) Ta, 4., točka člena 70. se glasi: »4. iz glavnice, ki se obrazuje z odtegljaji, in sicer po 10 (deset) dinarjev na mesec od prejemkov vseh aktivnih državnih uslužbenecv I., II. in III. kategorije in po 5 (pet) dinarjev na mesec od prejemkov vseh ostalih oseb, omenjenih v členu 1. te uredbe. Te zneske je odtežati v 36 mesečnih enakih obrokih izza dne 1. julija 1928. Za nove drž. uslužbence se začne odtežanje z dnem, ko se jim izplačajo njih drugi mesečni prejemki. Zneske odtežajo uradoma državne blagajne, pri katerih dobivajo omenjene osebe svoje prejemke ali pokojnine. Odtegnjene zneske vknjižujejo državne blagajne kot depozit Zveze ter jih vložijo v istem mesecu, v katerem se poberejo pri poštni hranilnici na čekovni račun Zveze nabavljajnih zadrug državnih uslužbenecv v Beogradu. To glavnico mora uporabljati Zveza prvenstveno za kreditiranje stanovanjskih in kreditnih zadrug.«

Ta točka 4. čl. 70. po mojem mnenju jasno določa:

1. Za depozit Zveze se je začelo odtegovati dne 1. julija 1928. in se je odtegovalo 36 mesecev po 10 oziroma po 5 din. V tej dobi se je odtegovalo prav vsem, ki so 1. jul. 1928. prejeli kakršno koli vzdrževalnino iz držav-

ne blagajne, torej tudi rodbinskim upokojencem.

2. Če je v dobi od 1. julija 1928. do 30. junija 1931. bil drž. uslužbenec upokojen, mu je za ostali čas odtegovala izplačilna blagajna pokojnin (finančna direkcija), i. s. v vseh primerih po 5 din mesečno.

3. S smrtjo drž. uslužbenca, upokojenca je tudi prenehalo odtegovanje; zato je vsota odtegljajev bila šestokrat manjša nego 180 dinarjev.

4. Državnim uslužbenecem, ki so stopili v državno službo po 1. juliju 1928., se je začelo odtegovati od druge mesečne plače.

5. O »novih« upokojenih pa v citirani 4. točki sploh ni govora; iz tega sledi, da se jim ne sme odtegovati, kar se do sedaj tudi ni dogajalo, oziroma vsaj meni ni znan noben tak primer. In ravno na to 4. točko pa se opira »Zveza« v zgoraj citiranem rešenju. Njena razlaga točke 4. torej ne more biti pravilna, odtegovanje finančne direkcije pa radi tega ni utemeljeno. Pač pa bi fin. direkcija mogla in morala odtegovati tudi od »novih« rodbinskih pokojnin, ko bi imel podčrtani stavek zgoraj citirane 4. točke vsebino: **Za nove drž. uslužbence in upokojence se začne odtežanje z dnem, ko se jim izplačajo njih drugi mesečni prejemki oziroma pokojnine.**

S § 24. Zakona o zadrugah drž. uslužbenecv z dne 3. nov. 1931. (Služben list, kos 75., z dne 28. nov. 1931.) je bil izpremenjen pogoj vrnitve odtegljajev, ter se ta izpremenjen odstavek glasi: »Tako odtegnjene vsote izplača Zveza na zahtevo po smrti tiste osebe, kateri so se odtegovali, njenim pravnim naslednikom.«

Ta člen pove jasno, da se odtegnjene vsote na prošnjo morajo brezpogojno vrniti pravnim naslednikom; tudi ni govora, oziroma opombe, da bi prejemniki vračila odtegljajev morali radi tega sami plačevati v fond Zveze.

Navedeno odtegovanje od rodbinskih pokojnin torej po mojem mnenju in tolmačenju ni v skladu s tozadevnima uredbama in zakonom.

Glede prilog k prošnjam za vrnitev odtegljajev pripominjam: Mrliška lista ni treba kolkovati, zadostuje majhno potrdilo (listič) o dnevu smrti. Potrdilo pristojnega sodišča se nanaša samo na upravičenost prevzema vrnitve odtegljajev in se izda brezplačno in brez kolk. V tem pogledu poslujejo mariborski župni in sodni uradi brezplačno. — Prošnje se pošiljajo potom izplačilne blagajne na Zvezo v Beograd. — Natančnejša pojasnila lahko dajejo n. pr. strokovne organizacije, pri katerih so bili včlanjeni vplačniki, oziroma pri katerih so včlanjeni prošniki.

Z oziroma na zgoraj razloženo prosim, sekcija JUU naj blagovoli:

1. vse potrebno ukreniti, da se neutemeljena odtegovanja od rodbinskih pokojnin ukinejo in storjena škoda popravi;

2. pri Zvezi doseči, da rešitev prošenj v zadevi odtegljajev ne bo zavlačevala;

3. delovati na to, da se izpremeni § 24. zakona o zadrugah državnih uslužbenecv iz leta 1931. in se naj glasi: »Tako odtegnjene vsote mora Zveza po smrti tiste osebe, kateri so se odtegovali, čimprej avtomatično izplačevati njenim pravnim naslednikom.«

Organizacija JUU se je vsekdar neustrahovano in požrtvovalno borila za stanovanje pravice učiteljstva in je s tem v mnogih primerih koristila tudi drugim državnim uslužbenecem in upokojencem; radi tega upam, da tudi v tem primeru uspeh ne bo izostal.

Purkhart Josip, Maribor

Pod zastavo verbalizma?

V pokojni Madžarski je bila navada, da so imeli tudi na enorazrednicah otroci knjigo za vsak učni predmet. Oblikovno in vsebinsko so bile te knjige dokaj različne, imele so pa vendar neko skupno potezo: deca je bila srečna, ko jih je lahko odložila. Pristna tuja učenost je bila vsebina vseh teh »pomožnih knjig« in učitelj je bil sveden, ki je tožil in sodil v imenu te tuje učenosti.

Samo naša povojna revščina je bila vzrok, zakaj nismo dobili tudi v svobodni domovini enakih učbenikov. Povpraševanje je bilo namreč zelo veliko... učiteljstvo je pogrešalo po predmetih zbrano in sistematično razvrščeno obrazovalno gradivo... kakor nekateri roditelji tablice, to baje najbolj poceni samoučilo vseh elementarcev.

Vse povojno propagandno delo za preusmeritev pedagoškega dela na ljudskih šolah je bilo vidno zaman, kajti bacil predvojne miselnosti je ostal živ in sedaj, ko smo še res predaleč od urejenih gmotnih prilik, sicer še v bolj skromni obliki, toda že terja svoj delež pri podrobnem šolskem delu, pripravlja pot za poplavo šolsko-knjižnega trga s priročniki predvojnega duha. Izposloval je že izdajo priročnikov za zemljepis in zgodovino, tem sledijo sedaj priročniki za praktična gospodarska znanja in če bo nas še nadalje ljubil dobri Bog, bomo dočakali dan, ko bomo imeli slovnice, računice, priročnike za poznavanje prirode itd., itd.

Gmotna stran poplave s priročniki tudi ni malenkost, vendar ta zadeva nas zaenkrat ne zanima. Opozoriti pa hočemo na pedagoško in didaktično stran predmetne zadeve.

Znanja ne posredujemo, znanje si moramo pridelati, kakor pridelal kmetič krompir, koruzo, žito itd. Priznam pa, da obstoja tudi t. z. knjižno znanje, ki ni pridobljeno z lastnimi silami. Tako znanje prinaša plohe lepše, ali slabše zloženih besed, nima pa nobenega vpliva na naše mišljenje, hotenje in udejstvovanje. S knjižnim znanjem naš »jaz« nima nobenih trajnih vezi. Knjižno znanje je balast, katerega se prej ali slej iznebimo.

Vsak učitelj, ki je učitelj s srcem in z razumom, pomiluje deco, kateri je sojeno, da na pr. o papriki prejme naslednje obrazovalno gradivo:

»Paprika je rastlina, katero je treba presajati. Plod je različne oblike: valjast, okrogel ali stožčast in je zelene ali rumene barve, nekateri plodovi tudi pordečijo. Drobno seme je navadno jako pekočega okusa. Paprika se uporablja sveža, kuhana ali pečena. Ponekod jo vlagajo v kis za zimo. Rdečo papriko stolčajo v prah in jo radi njenega okusa in duha uporabljajo kot začimbo.«

Same obupno prazne besede! Naj memorira otrok to besedilo in s tem s polno paro zaplove v vodo verbalizma? Od takega dela pričakujemo razumno mlado generacijo?

Ako je res potreben »priročnik« temu ali onemu učitelju, naj bo, ljudje nismo enaki in v Rim imamo tudi več uporabnih poti. Toda če že pustimo, da roditelji trošijo de-

nar za priročnike, potem zahtevajmo pedagoška pomožna sredstva, katera imajo vsaj trohico onega duha, ki ga je dosledno in z veliko ljubeznijo predstavljala naša povojna pedagoška literatura in napredna šolska praksa! V sodobnem duhu sestavljen priročnik bi imel na primer o papriki naslednje besedilo:

Paprika

Izposodi si cenik domače trgovine z vrtnimi semeni!

Poišči v njem sliko plodov paprike in jih oblikuj iz gline ali iz plastiline! Poskusi oblikovati plod, kakršnega si že videl, pa ga ni v tvojem ceniku!

Določite poročevalce, ki bodo po ceniku govorili o navodilih kako je gojiti papriko, nadalje o sladkih in o ostrih vrstah paprike!

Sestavite načrt za gojitev paprike! Ako vam navodila v ceniku ne zadostujejo, poskusite dobiti več navodil iz raznih knjig, ki jih imate v učiteljski knjižnici. S primernimi navodili vam lahko postreže tudi domači vrtnar, ali gospa A., ki je znana gojiteljica paprike!

Deklice, male vrtnarice, poskusite izvesti sestavljen načrt, napravite beležke o opravljenem delu v svojih »Delovnikih« in ob priliki poročajte razredu!

Poskusite, koliko semen vzklji od 100 semenec, nadalje: koliko sadik vzgojite iz vrečice semen, ki jih prodajajo za en dinar! Naredite o svojih izkušnjah pismeno poročilo!

Delo, doživljaj, izkušnje, lastne misli, lastna sodba in vse to izraženo na svoj način, ne le ustno, to je pot do spoznavanja. Tako pridobljeno in memorirano besedilo ima vsebinsko ozadje, ni knjižna učenost. Če tako predelam obrazovalno gradivo o papriki, potem jo tudi poznam. In za to gre! Za spoznavanje, za nabiranje izkušenj, iz katerih zgradi potem otrok svojo osebnost, svoj notranji — jaz. Toda k takemu spoznavanju reči ne prispevajo priročniki, s kakršnimi bašejo danes naš knjižni trg!

Pred kratkim je izšel priročnik za zgodovinski pouk v zaključnem razredu osnovne šole. Sedemdeset strani gosto tiskanega besedila na običajnem knjižnem formatu je pripravil avtor za naše 10 letne malčke samo iz enega predmeta... Kam plovemo? Ali bi odslaj iz višje ljudske šole prihajali docenti za jugoslovanska vseučilišča?

Bili so časi, ko smo imeli za odličnjaka učenca, ki je kakor dober gramofon reproduciral iz raznih priročnikov nabrano besedilo. Danes je ta doba za nami, danes ljudska šola ni pripravljateljica živih gramofonov. Smo že odpeli slovenski učitelji nagrobno pesem verbalizmu, zakaj kličemo tedaj mrljice zopet na beli dan? Zakaj silimo zopet pod zastavo verbalizma?

Kontler Julij.

Malo pojasnila

Na odborovi seji Slov. šolske matice v nedeljo dne 17. t. m. se je od strani našega celjskega poverjenika tov. Gobca poudarjalo, da nekateri člani SSM niso razumeli opravičila, ki smo ga bili priložili našim v mesecu juniju razposlanim publikacijam, zakaj je Matica izdala za l. 1938. samo dve knjigi in ne treh, kakor se je prvotno obljubilo od strani odbora.

Da bo jasno na vse strani, dajam podpisani, pooblaščen od matičnega odbora, naslednje pojasnilo: Prvi vzrok je bil ta, da avtor »Geografije sodobne Evrope« ni predložil rokopisa, t. j. obljubljenega nadaljevanja svojega dela (radi vzrokov, ki smo jih priobčili v okrajšnici), a drugi, nič manj važni: »Odgovor na vprašanje, zakaj samo dve knjigi, ima gospodarski stržen« (citat iz okrajšnice). V čem obstoji ta »gospodarski stržen«, naj pojasnijo naslednje vrste!

1. Za l. 1936. je izdala Matica v aprilu l. 1937. Zbornik (24.165 din), Finkov Črtni in pisalni pouk (11.485 din) in Vrančeve Osnove strnjene pouka (41364 din), t. j. tri knjige v skupnem znesku 77.014 din. Pisateljske nagrade so znašale 13.526 din, upravni in drugi izdatki 9860 din. Skupni stroški za l. 1936. 100.400 din. — Prejela pa je Matica za to leto na članarini 61.620 din (2054 članov!), podpore od banke uprave 4000 din in na prodanih knjigah 2158 din, torej skupno 67.778 din, kar pomeni za l. 1936. primanjkljaja v znesku 32.622 din.

2. Za l. 1937. so v maju 1938. izšli: Zbornik (24.407 din), Žerjavov Sodobni zgodovinski pouk (25.835 din) in Prihodova Ideologija nove didaktike (7270 din), t. j. tri knjige v skupnem znesku 57.512 din. Nagrade pisateljem so znašale 11.787 din, upravni in drugi izdatki so bili 11.361 din. Skupni stroški za leto 1937. so torej znašali 80.660 din. — Temu nasproti je Matica prejela: na članarini 67.050 din (2235 članov!), podpore 2000 din in za prodane knjige 2370 din; skupno 71.420 din. Torej za leto 1937. premalo 9240 din.

3. Za l. 1938. smo razposlali v letošnjem juniju Zbornik (18.078 din) in Poljanec Pedagoško biologijo (12.925 din) t. j. dve knjigi skupno 31.003 din. Honorarji so znašali 7974 din in upravni stroški 8063 din. Skupni stroški za l. 1938. so bili 47.040 din. Za l. 1938. pa gre Matici na članarini 67.200 din (2240 članov!), knjig je prodala za 845 din, a podpore še ni prejela! — kar dá skupno 68.045 din; torej je za leto 1938. prebitka 21.005 din.

Če slednji znesek primerjamo z obema primanjkljajema prejšnjih dveh let (t. j. 32.622 din + 9240 din) v skupnem znesku 41862 din.

tedaj znaša skupen primanjkljaj za zadnja tri leta (1936.—1938.) še vedno 20857 din, kar pa bomo krili — tako vsaj upamo — z obljubljenim podporo v znesku 10.000 din, deloma z našo gotovino v poštni hranilnici in deloma s prodajo knjig, s čimer pridemo po poravnavi našega dolga v tiskarni (okoli 16.000 din!) zopet na zeleno vejo.

Tako bo mogoče izdati Matici za l. 1939. običajne zopet tri knjige, seveda če bo tudi članstvo v polni meri storilo svojo dolžnost, to se pravi, če zberemo pod okrilje Šol. matice najmanj 2000 članov!

Da sta torej izšli za l. 1938. samo dve knjigi, smatram podpisani za srečo v nesreči, sicer bi se bila Matica s tako knjigo kakršna bi bila Bohinčeva Geografija (s številnimi dragimi klješji!) zadolžila letos za najmanj nadaljnimi 40.000 din, zlasti če pomislimo, da je stal že drobni prvi snopič (6% tiskanih pol) tega dela Matico nič manje kakor 22.153 din! Kako bi mogel sedanji odbor s takim dolgom stopiti prihodnje leto pred občni zbor in kateri novi odbor bi bil voljan prevzeti tako žalostno dediščino, je vprašanje zase!

Mislim, da sem v teh kratkih potezah pojasnil finančno stran naše Matice in s tem zadostno odgovoril na vprašanje: zakaj za l. 1938. samo dve in ne tri knjige! Slov. šolska matica je še vsako leto storila svojo dolžnost seveda v okviru svojih finančnih možnosti. Da smo šli pred leti v Vrančevu knjigo preko meje teh možnosti, smo to storili na splošno želja učiteljstva, sicer bi knjiga morda še danes ne izšla — če bi, pa gotovo ne v tej obsežnosti! V vsaki drugi založbi bi stala knjiga v podrobnem razprodaji najmanj 100 din (primerjajte cene Möderndorferjevih knjig!), Matica pa je Vrančevu knjigo s še dvema knjigama skupaj poklonila svojemu članstvu za bagatelo 30 din, v nadrobni razprodaji ji je pa določila ceno 40 din!

Če so torej člani Slov. šolske matice prejeli letos v juniju za l. 1938. v dveh knjigah nekaj manj nego druga leta, naj upoštevajo dejstvo, da so zato lanko in predlansko leto prejeli publikacije, ki so po svojem obsegu visoko presegale to, kar bi jim sicer bila Matica dolžna dati za ceno 30 din!

Tako se je zadeva letos zavrnila. Upam, da ne v škodo članstva, Slov. šolski matici oziroma njenim financam pa gotovo v veliko korist!

V Ljubljani, dne 18. septembra 1939.

Pavel Plesničar,
tč. blagajnik SSM.

Po dvajsetih letih

Pred Trubarjevim spomenikom, tretjega julija. Ali bo prišel ta? Ona? Sleherni se je nadejal kakega svidenja, kajti od mature sem za marsikaterga ni bilo srečanja. Na vse strani nas je razpotilo. In prišli so z vlaki in peš, France celo z motociklom iz Iške vasi. Petnajst se nas je zbralo, celih petnajst. Kajne, strašno nas je zdelalo, saj nas je tisto leto maturiralo kakih sto, če upoštevamo redne maturante, brzotečajnike in pa tiste, ki so po srednješkoli maturi napravili na učiteljsko zrelostni izpit. Da, strašno nas je zdesetorilo teh dvajset let. Kakor da je vse drugo popadalo in nam je ostala zgolj žalostna dolžnost, da smo mislili nanje. Misli mi smo nanje pri Čadu pod Rožnikom okrog dolge mize. Mal nespornost je bil vzrok, da so nekatere tovarišice ostale v mestu in po svoje praznovale. Tako smo imeli med seboj samo dve, na vsakem koncu mize, na častnih mestih. Na enem Anka Debelakova iz Ribnice, na drugem Francka Predanova iz Majšperka. Mladino smo pustili doma, kaj bi ona med nami, zato pa so romale fotografije našega prirastka iz roke v roko.

Brez oficielnosti ne gre. Uvodoma smo se spomnili naših pokojnih. Dragega nam profesorja in prijatelja Nandeta Marolta, moža klenega značaja je pobrala zahrbtna jetika. Tudi profesor telovadbe Gorečan je že v večnosti. Iz naših vrst pa so sledili prvemu pozivu bele žene tovariši Podržaj Ferdo, Prusnik Ivan, Vizjak Jože, Rus Ivan, Bajc, Knez Ivan in Fon. Spomnili smo se jih, prekmalu jih je pokosilo. Dvignili pa smo kozarce tudi ostalim, ki so ostali, bog ve zakaj, ta dan doma. Od dvajset let si niso mogli ali znali, nemara celo ne hoteli utrgati bore nekaj uric staremu tovarštvu. Ravno smo hoteli napiti še Štrublju iz Črnomlja, pa je, evol vstal od mrtvih in prisedel k naši mizi. Potem pa je napitnica veljala še nam.

Okrog neizgobnih litrov, ki so prikorakali po skupnem kosilu, fantje od fare, dovolite da jih predstavim. Na zgornjem koncu poleg Anice naš Grašič France, ki je pridrl z moto-

ciklom, junak besede in dejanja. Potem muzikant Nanut Viljem iz Dvorske vasi, nasmejani Jurček Ivan iz Birčne vasi, koščen in preudarni Trošt Franjo iz Litije, črnogledi in mehki Kokotec Ivan iz Starega trga pri Kočevju, novinar, prešerni Jože Zupančič iz Litije, tihi Rabič Lojze iz Koroške Bele, potem edini resnični fant, ki še ni oženjen, Kavčič Ivan iz Izlake, sokolski slovanoborec Lubej Franjo in plavalasi Viljem Deržaj, oba iz Ljubljane, s Kopanja šegavi Franjo Čuk in slednjič gospod z očali in zalisci Jože Prijatelj iz Velikih Lašč, pisec teh vrst pa se bo podpisal na kraju članka. Na obisk, a samo za kratek čas, so prišle še Pavla Herbstova, Kranjčeva Ema iz Tržišča in Kozak Mila iz Ljubljane. Pismene pozdrave in opravičilo pa je poslal edini eden, Medic Gusti iz Pušcav.

»Ti, ali še veš? Se spomniš? Ja, to ti je bil špas!« — kdo ne pozna teh in podobnih vprašanj. Eh, da, tega in onega je bilo za romane in šal na koše. Naravnost iz strelskih jarkov smo takrat pred dvajsetimi leti morali v šolske klopi, uporno, s stisnjenimi zobmi. Pa je le šlo. Morda smo bili kar preveč samosvoji, objestni, drzni. Takratno disciplino smo postavili na glavo. Tisto leto, pozneje nikoli več, je padla stroga meja med obema učiteljskima, med moškim in ženskim. Gadje in pol! Profesorji so imeli svoje ljube križe z nami, toda radi so nas imeli. Še rajši odpustili v svet vihravce neugnanne. Zunaj na terenu pa je slehernik postavil svojega moža, a tudi dekleta niso zaostajala... Takole je tekkel pred našimi očmi zvočni film teh dvajsetih let. Tekel je od enajstih dopoldne do šestih popoldne. Potem je bilo predstave konec in kraj. Silni stiski rok in slovo. Večerni vlaki so nas postavili nazaj na svoja mesta.

Pred razhodom smo si obljubili, in s tem ključemo tudi vse »mrtve«, da se bomo že drugo leto, in sicer prvi terek po prvem juliju sestali v Celju. Zbirališče je Narodna kavarna. Takrat, tako upamo in pozivamo mladiče, nas bo več in bomo rekli še katero.

Adamič Arnošt, Zagorje ob Savi.

Prof. Dolfe Lapaine je umrl

Radio je na kratko sporočil, da je 15. septembra t. l. v Zagrebu umrl prof. Dolfe Lapaine. Pogreb, da bo v nedeljo na Mirogoj.

Tako je torej odšel, brez slovesa. Stotine njegovih nekdanih učencev se ga spominjamo. Meni je prav živo v spominu. Še preden nam je postal profesor, smo o njem slišali, da je veseljak, dobričina. Pa smo brž uganili in sklenili, da bo sedaj konec raznim težavam. To smo sklenili z ozirom na dobrohotnost novega profesorja. Če bi pa v katerem primeru ne šlo popolnoma gladko, smo bili seveda tudi pripravljeni, da novega gospoda »navlečemo«; za dober izid takega početja smo računali na veselo plat njegove čudi. No, ni bilo treba nobene potegavščine, ker smo takoj spoznali, da je prof. Dolfe v resnici dobra duša, ki ni od nikogar zahteval več kot je vsakdo zmožal. Kjer ni šlo in ni šlo in kjer je vendar nekaj moralo biti zaradi parafrazov, je pa sam mnogo naredil, ali pa zatislil oči, ko je bilo popolnoma očitno, da ubogi grešnik ni sam izvršil zahtevanega dela.

In tak ni bil samo do nas v šoli, marveč sploh v življenju. Zato so ga mnogi izrabljali in v hudobnosti o njem čenčali. S tem so le razodevali, da ne razumejo niti tega, kako si on posadi široki klobok na glavo. Ni čudno; bili so z njim samo na zunaj tedaj, ko je gostil in razdajal smeh. Do njegove notranjosti se niso niti poizkusili dokopati. On je bil

hlapec lepote, služil je le njej, zato ga je marsikdaj življenje prezrlo in teplo.

Nekaterih trenutkov ob njem ne bom nikoli pozabil. Bilo je pod večer svete noči, ko sem ga srečal. Oba sva bila osamljena, pa sem krenil z njim v njegovo stanovanje. Tam je bilo vse pripravljeno za božično drevo. Postavil ga je. Ko so se oglašali polnočni zvonovi, je prižgal svečice, nato pa brez besede segel v omaro po staro soldaško violino. Zaigral je okorno »Sveta noč, blažena noč«. Igral je pesem in jo igral ter jokal vedno glasneje, dokler ni bruhnilo iz njega: »Toliko lepote je, toliko bi jo rad razdal, pa nimam komu, sam sem, nikogar ne bo po meni...« Prečudna sveta noč.

Ali pa tisti dan: srečal sem ga hitečega do znanec. Čemu? Da izprosi nekaj grošev posojila, ne zase, marveč zato, da jih bo poslal gojencu, ki ga je pripravil na akademijo. Oni mu je pisal, da ne more živeti, Dolfe pa brez denarja, zato hajdi si sposoditi zanj na svoje breme. Kdo pozna še takšnega dobričina!

Sedaj ga ni več. Žal mi je, da se nisva poslovila. Ko sva poslednjič govorila, je dejal: »Fant, veš, celota je važna, podrobnosti so samo zanimive. Povsod se tega drži. Zdravstvi, sotrpni!«

Počivaj v miru Dolfe!

Ljubič Tone.

UČITELJSKI POKRET

Slovenski učitelji-pokretaši na tečaju za vitalno statistiko v Zagrebu

Nujnost dela, ki si ga je začrtala pred par leti manjša skupina slovenskega učiteljstva, dobiva vedno širši razmah in vedno večjo pozornost. Zavest dolžnosti do slovenske mladine in velika poročila volje do sistematičnega dela so bili elementi, ki so dajali gibanju vedno resnejše lice. Vendar je pa vsled pomanjkljivega strokovnega znanja trpela ekonomija dela in tudi niso izostale delne pomanjkljivosti pri obdelavi snovi; to pa še posebno vsled tega, ker smo imeli opraviti s številnimi in statistikami. Vsled občutnega nepoznavanja statističnih metod je prišlo pokretovo delo v težek položaj predvsem tedaj, ko je bilo treba obravnavati antropometrična vprašanja, kjer je bilo treba ugotovljati poprečno normalo za težo in višino slovenskega otroka.

Kakor da bi vodstvo Škole narodnog zdravlja v Zagrebu slutilo to našo stisko, je v avgustu mesecu organiziralo tečaj iz vitalne statistike.

Mogoče ste že videli impozantne stavbe, ki se dvigajo nad Gubčevno zvezdo v Zagrebu. Amerikanska obsežnost daje že na zunaj slutiti, da je tu udeležen vir Rockefellerjeve fundacije. V teh stavbah se nahaja Škola narodnog zdravlja, ki je s svojimi mnogoštevilnimi oddelki v službi naroda, predvsem pa hrvatske vasi. Ne eden med zadnjimi je tudi obsežen oddelak za statistiko, ki ga vodi naš znani ožji rojak dr. Fedor Mikič. S svojim štabom pomočnikov prodira tu v zagonetke številčnih podatkov, ki govorijo o žitju in bitju naroda. Zavedajoč se važnosti in pomena statistične vede za proučevanje vseh področij družbenega življenja, predvsem pa za socialno medicino, ekonomijo, higieno in pedologijo, je na njegovo pobudo organiziralo vodstvo zavoda poseben tečaj iz vitalne sta-

tistike za zdravnike, akademike in slednjič za učitelje.

Je bil to sploh prvi tečaj te vrste v naši državi, ki je bil organiziran z namenom, »da se učitelji teoretično in praktično poznajo z nekaterimi statističnimi metodami, da bi tako lahko uspešneje nadaljevali svoje raziskovalno delo.« — V mesecu juniju so nekateri pokretaši dobili od vodstva zavoda poziv na tečaj, kjer je bilo rečeno, da se prvenstveno sprejmejo v tečaj oni učitelji, ki so že raziskavali vas in vaško deco in se na osnovi tega borijo za njen boljši položaj, kar je bilo treba dokazati s samostojnimi publicističnimi deli. Slovenski pokretaši za ta del niso bili v zadregi.

Ker je zavod organiziral tečaj sam s svojimi lastnimi sredstvi in nudil tečajnikom brezplačno hrano in stanovanje, je bila na ta način omogočena udeležba vsem pozvanim. Žrtvovati je bilo treba le mesec dni letnih počitnic.

Iz vseh predelov države je bilo sprejetih 20 učiteljev in učiteljic. Najmočnejše je bila zastopana slovenska skupina in sicer je bil pokret zastopan s sledečimi svojimi sodelavci:

Debevec Ciril, Jurančič Jože, Kimovec Franc in Mencej Martin;

poleg teh pa so bili na tečaju še sledeči Slovenci: tov. Humar, abs. filoz. Kerenčič in dr. Potrč. Med ostalimi smo pa srečali sama znana imena iz vrst hrvatskih pokretašev — za druga »Ivan Filipović« — in tovariši iz srbske učit. zadruge »Vuk Karadžić«. Tako so tečajniki predstavljali homogeno enoto z enotnim hotenjem in štrmeljenjem, kar je mnogo pripomoglo, da je bil tečaj tako uspešno zavljen.

Tečaj je trajal ves mesec avgust. Vodil ga je šef oddelka za statistiko dr. F. Mikič, ki

je tečajnike seznanil s teoretičnimi osnovami statistične vede. Na osnovi teoretičnega znanja so tečajniki takoj pristopili k obdelavi svojega materiala, katerega je moral vsak tečajnik prinesiti s seboj. Slovenski pokretaši smo obdelovali temo: **Telesni razvoj slovenskega otroka**. Na osnovi anketnega materiala, ki so ga preko leta zbrali slov. učitelji in katerega del je bil že priobčen v »Prosveti«, smo hoteli postaviti osnovo za normalo teže in višine slovenskega otroka v starosti od 6. do 14. leta. Rezultati bodo priobčeni v prihodnjih številkah »Prosvete«.

Prav nič ne pretiravam, če trdim, da je bilo na tečaju opravljeno veliko delo. Saj bi v nasprotnem primeru obdelava tega materiala zahtevala mesece in mesece časa, neprimerno temeljitega truda in še s predpostavko, da bi obvladali potrebno znanje iz področja statistične vede, ki smo si ga pridobili na tečaju. Ves čas dela je bil navzoč vodja tečaja dr. Mikič s svojimi laboranti, na razpolago so bili računski stroji in vsi ostali tehnični pripomočki brezplačno.

Tečaj je nad vsako pričakovanje uspel, kar so priznali prireditelji in tečajniki. Najlepše je pa potrdil uspeh tečaja zaključni dan, kjer so bila čitana pred izbrano publiko dela, ki so bila obdelana na tečaju. V ilustracijo naj navedem le nekatere teme:

1. Telesni razvoj slovenskega otroka (Debevec - Jurančič - Kimovec - Mencej - Potrč);
2. Pelidisi kot kriterij prehranjenosti (Humar - Kimovec);
3. Pelidisi i ocjene (Karlovčan);

Splošne vesti

RDEČI KRIŽ VABI

V zgodovini nastopajo včasih trenutki, ki narodnim organizacijam nalagajo prav posebne dolžnosti. V vrsto teh organizacij spada brez dvoma Rdeči križ, ki deluje v miru in v vojni v blaginjo trpečega ljudstva. Danes je nastopil tak čas, ko si moramo prizadevati, da je naša prva državna človekoljubna ustanova na vse pripravljena.

Kaj je Rdeči križ?

Na to vprašanje ne moremo primerneje odgovoriti, kakor z besedami nedavne spomenice holandskega Rdečega križa, iz katere navajamo te lepe misli:

»Jaz sem Rdeči križ. Ustanovila me je človeška milosrčnost. Moj namen je dobrota, ljubezen, usmiljenje. Jaz sem angel varuh človeštva. Ne poznam nobenega razločka med plemen, narodi, verstvi. Sejem samo seme plemenite čednosti — nesebičnosti! Moj smoter je, da napravim ljudi dobre. Moje delo ne pozna počitka. Hodim po svetlobi, ne bojim se teme in ne skrbé me ovire in težave. Odklanjam vojno. Bojnikom lajšam rane. Pri našim jim tolažbo. Skrbim za padle v vojni. Pomagam ranjenim. Povijam jim rane in blažim jim bolečine. Pokopavam mrtve junake in varujem njihove grobove. Hodim po vseh domovih. Bivam v bolnišnicah. Nobena nevarnost me ne odvrača pred nalezljivimi boleznimi. Obiskujem bolnike. Pomagam invalidom in tolažim vse druge nesrečnike. Prijatelj sem in dobrotnik vseh narodov. Moja pomoč sega preko morja do najbolj oddaljenih krajev. Pomagam vsem narodom, ki so trpeli v vojni. Vsi narodi me spoštujejo. Pod mojo zastavo se zbirajo milijoni ljudi, pripravljeni za vsako žrtve. Varuh sem človečanstva. Moje znamenje je križ, znamenje Odrisenika sveta, simbol ljubezni. Jaz sem Rdeči križ. Pristopite v moje vrste vsi, ki imate dušo in plemenito srce! Tako naj Vam Bog pomaga!«

Tako bi mogel delati tudi naš Rdeči križ, če bi se ga oklenil ves narod, da ga naredi za resnično narodno organizacijo.

Kaj pričakuje Rdeči križ danes od Tebe?

Rdeči križ danes prosi Tebe, prosi mene, prosi vse domoljubne rojake, ki jih ne veže vojaška dolžnost, — posebno naše žene in dekleta —, da se priklase pri odboru Rdečega križa v svojem kraju za prostovoljno službo v primeru elementarne nesreče, epidemije, posebno pa za primer vojne. Take vrste službe bi bile: upravno-računsko delo v bolnišnicah, ambulantah, postajah za prvo pomoč in drugih napravah Rdečega križa, dalje za razna druga dela pri omenjenih ustanovah, kakor za kuhanje, pranje, snajenje in službo v skladiščih, za izdelovanje perila, za sprejemanje in oskrbo beguncev, za zbiranje darov v denarju, v pridelkih in izdelkih itd.

Pridi, vsako dobro delo je plemenito, dvakrat plemenito, če je storjeno iz ljubezni revežu, siroti, bolniku, ranjencu, beguncu.

Priglasil se pri odboru Rdečega križa v svojem kraju takoj! Vsaka pomoč nam je dobrodošla!

Ti, ki moreš Rdeči križ gmotno podpreti, postani njegov redni član in plačuj mesečno za njegove plemenite svrhe po 2 din. Kdor more več žrtvovati, naj nakloni Rdečemu križu prostovoljne prispevke na naš račun štev. 11.862 pri Poštni hranilnici v Ljubljani. Če nisi premožen, pristopi kot podporni član z mesečnim prispevkom 50 par. Ako naj Rdeči križ izpolnjuje svoje dolžnosti, mora imeti na razpolago zadostna denarna sredstva! Zato ne odlašaj in stopi v naše vrste, ko Te vabijo naši poverjeniki. Razumevaj vzvišene naloge društva Rdečega križa in pomagaj jih izpolnjevati!

Današnji čas mora vzbuditi v vsem narodu zavest, da je treba vse sile žrtvovati organizaciji, ki deluje v korist vsega naroda!

Dravski banov, odbor društva Rdečega križa kraljevine Jugoslavije.

4. Odjevanje šolske dece u Hrvatskoj (Frank);

5. Odjevanje šolske dece u Srbiji (Aranđelović);

6. Dječji doručak (Aksentijević);

7. Stanovanje djece (Deljanin);

8. Jeruzalemske gorice (Kerenčić); itd.

Slovenski učiteljski pokret je s tem mnogo pridobil. Njegovi sodelavci so prodrli v do sedaj neznano in nejasno področje statistične vede in je s tem omogočeno plodnejše in korektnije delo pri izgotovitvi začrtanega programa, posebno še, ker je nam zagotovljena vsestranska pomoč z nasveti in pripomočki od strani strokovnega vodstva Škole narodnega zdravlja v Zagrebu. Zato lahko stopamo v novo šolsko leto z novimi silami in novimi spoznanji na delo.

Zahvala gre predvsem direktorju Škole narodnog zdravlja dr. Borčiču, ki je tečaj omogočil, za tem strokovnemu vodju tečaja dr. Mikiču in vsemu ostalemu osebju, ki je s tako pozornostjo stremelo, da bi bilo delo in življenje na tečaju čimbolj olajšano.

Paralelno s strokovnim delom tečaja so bila še predavanja strokovnjakov iz področja socialne medicine, socialne higijene, asanacije vasi, predvajani so bili filmi kulturno - zdravstvenega značaja, omogočen je bil obisk raznih zdravstvenih in socialnih ustanov, kar vse je strokovni del tečaja le še izpopolnilo in spoznanja tečajnikov obogatilo.

Vodstvo zavoda nad Gubčevno zvezdo je s tem izvršilo koristno in plemenito delo.

M. M.

IZPRAZNJENA MESTA

V kočevskem srezu so prosta naslednja učiteljska mesta: 1. Briga (tov. Silvo Mehora umrl). 2. Rajhenav (tov. Šuster Vladislav premeščen v Koprivnik). 3. Banjaloka 1 (tov. Rejec M. premeščen v Loški potok). 4. Mozelj 1 (tov. Spindlerjeva odšla iz sreza). 5. Dobropolje 2. — 6. Krava peč 1 (tov. Štefe premeščen). 7. Stara cerkev 1 (tov. Lojze Župane premeščen v Sp. log)).

Nezasedena učiteljska mesta v srezu Murska Sobota. 1. Murska Sobota 1 mesto + 1 za defektno deco. 2. Cankova 1 mesto. 3. Puconci 1 mesto. 4. Bodonci 1 mesto. 5. Krupljinik 1 mesto. 6. Gor. Lendava 1 mesto. 7. Fikšinci 1 mesto. 8. Grinci 1 mesto. 9. Kramarovi 1 mesto (st.). 10. Kuzma 2 mesti (st.). 11. Vidonci 2 mesti. 12. Predanovci 1 mesto (st.). 13. Martjanci 1 mesto. 14. Kančevci 1 mesto. 15. Fokovci 1 mesto. 16. Prosenjakovci 1 mesto. 17. Budinci 1 mesto (st.). 18. Vel. Dolenci 2 mesti (st.). 19. Šalanci 1 mesto. 20. Ženavlje 1 mesto. 21. Šulinci 2 mesti (st.). 22. Dol. Slaveči 1 mesto. — st. = naturalno stanovanje za poročenega.

— Nakazovanje dotacij banske uprave za tekoče proračunsko leto. Po okrožnih razpisih so bili šolski upravitelji obveščeni po banski upravi, da se bo denarno poslovanje dotacij za tekoče proračunsko leto spreminilo. Upravičeno smo se šolski upravitelji bali, da bo vse poslovanje v bodoče še bolj komplicirano, kot je to bilo do sedaj. Slutnje niso varale. Denarno poslovanje po načinu nakazovanja dotacij, ki si ga je izbrala kr. banska uprava za tekoče proračunsko leto povzroča velike težkoče. Postavke za nabavo drvi za ogrevanje šolskih prostorov, postavka za beljenje šol. prostorov ter za nabavo in popravilo pohištva se naj v celoti nakažejo v dotaciji za II. tromesečje, ker je treba izvršiti nabavo drvi, beljenje šol. prostorov in popravilo pohištva med velikim šol. odmorom. Na deželi si šol. upravitelji navedenih stvari — brez denarja omisliti ne morejo. Kmet danes v trgovini ne dobiva več stvari na obroke, kako hočemo zahtevati, da bo on, ki tako krvavo potrebuje te dinarčke, ki jih ima sploh kje dobiti, čakal, da se mu bo denar za drva izplačeval na obroke!

— Diskusijski sestanki Pedagoške centrale v Mariboru se nadaljujejo tudi v letošnjem šolskem letu i. s. počeni s soboto, dne 7. oktobra t. l., od 16. do 18. ure v knjižnici Pedagoške centrale na drž. učiteljski šoli v Mariboru. Sestanki se bodo vršili zaporedno vsakih 14 dni, počeni s 7. oktobrom. Vabimo vse tovariše, posebno one, ki imajo ugodne prometne zveze, da se teh sestankov udeležijo v čim večjem številu.

— Pozivamo vse poverjenike »Roditeljskega lista«, da nakažejo čim prej, najpozneje pa do 10. oktobra t. l. svojo zaostalo naročnino. Šol. ki še niso poravnale svojih obveznosti je nad sto. Dogodilo se je celo, da so ob koncu II. letnika neke šole vrnile neodprte vse lanske in letošnje pošiljke, z izgovorom, da niso mogle listov razpečati. Nekateri poverjeniki še do danes, kljub dobrohotnim opominom, niso poravnali ne lanske, ne letošnje naročnine.

Na Bledu so naprodaj

lepe stavbne parcele z razgledom na jezero in lepe vile. — Pojasnila daje

KMETSKA POSOJILNICA LJUBLJANSKE OKOLICE V LJUBLJANI

— »Roditeljski list«, ki ga izdaja Pedagoška centrala v Mariboru do nadaljnjega, po sklepu občnega zbora in upravnega odbora ne bo izhajal. Mnogi naši naročniki do lista niso izpolnili svojih obveznosti, tako, da založnica ne razpolaga z zadostnimi gmotnimi sredstvi za izdajanje lista. Ob ugodnejšem gmotnem stanju list zopet izide, kar bo pravočasno javljeno v listih.

— Umetnostna razstava tovariša Stiplovška. V nedeljo, 17. septembra, je bila odprta umetnostna razstava tovariša Franja Stiplovška. Že v prvih dneh je razstava vzbudila vseobče zanimanje in vsi naši dnevni listi jo pohvalno komentirajo ter stalno opozarjajo ljubitelje umetnosti na to izredno umetniško prireditev. »Učiteljski tovariš« bo v prihodnjih številkah priobčil temeljito oceno razstavljenih del, za sedaj pa samo konstatira, da so vsa razstavljena dela polna umetniške zrelosti, zlasti pa se odlikujejo po dovršenosti nekateri veliki lesorezi in pa nekatere dolenjske pokrajine v olju. S to razstavo je Stiplovšek dokazal, da je že zrel umetnik. Vtis, ki ga napravi razstava na obiskovalca je velik. Tako solidne, mirne in bogate razstave že dolgo ni bilo v Jakopičevem paviljonu. V teh težkih časih je prikaz tolikšnega umetniškega dela pravočastno. Tovariši in tovarišice, posetite, če le utegnete to edinstveno razstavo, ki bo odprta do 1. oktobra vsak dan od 8. do 18. ure.

— Sreska učiteljska društva prosimo, da v zvezi z našo okrožnico št. 273 z dne 7. septembra 1939. takoj dostavijo sekciji članske sezname v dvojniki po stanju 1. septembra in mesečno prijavo za september. Članski seznam in prijavo še morata po številu članstva ujemati. Z organiziranimi učitelji poročene učiteljice v seznamu podčrtajte. — Istočasno opominjamo vsa sreska društva na tukajšnji dopis št. 275 z dne 5. sept. 1939. Dalje sporočamo, da bomo tiskovine mesečnih prijav pošiljali le onim društvom, ki jih bodo naročila. Uprava sekcije.

NAROČNIKOM PUBLIKACIJ

zadruga »Pedagoški tisk« pojasnjuje upravni odbor zadruga na številna popraševanja po drugem delu Ledinekove razprave »Moj razred«, da je knjiga sicer s tehničnih ozirov za zakasnitvijo dotiskana. Naš poslovodni član tov. Vollmaier Karel je bil po službeni potrebi premeščen iz Vuzenice v Zavrč pri Ptuj. S tem je delo okrog odpravljanja knjig naročnikom oteženo in potrebujemo več časa za ureditev vseh podrobnosti. — Vsak naročnik bo sedaj v najkrajšem času prejel II. del v popolnem redu.

Dovoljujemo si opozoriti naše prijatelje - naročnike I. dela Ledinekove razprave, da ni potrebno za II. del posebnih naročil. Imamo točno evidenco o vsakem naročilu in bo vestno izvršeno.

Novim naročnikom, ki so naročili bodisi našo prvo publikacijo, Mencejevo razpravo: Slovenska šola in učitelj pred sodobnimi

vprašnji, ali drugo publikacijo, Ledinekovo razpravo Moj razred, I. del, obveščamo, da bomo obe deli priključili pošiljki II. dela — naši tretji publikaciji. Kdor pa pomotoma res ne bi prejel knjig do konca meseca septembra, pa prosimo, da se takoj prve dni v oktobru javi z dopisnico. Strošek poštnine pa si lahko nato pri nakazilu za knjige odtegne ter na hrbtni strani označi, čemu je bil odtegljaj. Vsem čitateljem teh vrstic prosimo trenutnega potrpljenja in nadaljnje blagohotne naklonjenosti. Upravni odbor.

SOLSKIM UPRAVITELJEM

Ledinekovo razpravo Moj razred, II. del, smo poslali v večini primerov na njihov naslov ter prosimo, da razdele knjige med tamkajšnje učitelje-naročnike. Ako pa je bil slučajno kdo z dotične šole premeščen na drugo šolo, pa prosimo naklonjenosti, da dotičnemu dostavi knjigo na naš račun, kar bomo pri nakazilu denarja nam z opombo na hrbtni strani položnice naznanili. Zadostuje, da ovijete v časopisni papir in kot tiskovino za 0,50 din frankira. Za naklonjenost se solskim upraviteljem najtopleje zahvaljujemo. Upravni odbor.

DOPISE ZA PEDAGOŠKI TISK

Tovariše učitelje in učiteljice, ki se pisмено obračajo na našo zadrugo, prosimo, da sleherni dopis naslovijo na naslov: »Pedagoški tisk, z. z. o. j., Vuzenica«.

Upravni odbor.

— Zahvala. Gospa Antonija Germekova, vdova po Antonu Germeku, ustanovitelju in prvemu ter zadnjemu predsedniku »Zveze slovenskih učiteljskih društev v Trstu, je darovala JUU sekciji za dravsko banovino popolne izvede Učiteljskega lista. Za velikodušen dar se gospej Germekovi najlepše zahvaljujemo z zagotovilom, da nam bo dragocen spomin na velikega pokojnika.

JUU sekcija za dravsko banovino v Ljubljani

— Tovarišicam in tovarišem, ki bi preizkušali globalno bralno metodo, sporočam, da bom v samozaložbi izdal kot učni pripomoček 35 listov s slikami in tekstom, ki bodo nadomeščali abecednik, dokler si ne pridobite otroci vseh črk. Sočasno bom izdal navodila za uporabo listov. Pouk branja po globalni metodi je priprost in odgovarja otroški psihi. Nikdo ne more zgrešiti poti in manj truda, ko po dosedanjih metodah, potrebuje preizkuševalca. Cena 35 listov bo 10 din. — Pibrovcec Leo, šol. upravitelj, Jesenice.

Mladinska matica

—mm V novi izdaji Slovenske čitanke za drugi razred srednjih šol sta omenjeni pri kratkih biografskih podatkih o Francetu Bevku sledeči knjigi: »Luček in njegov škorec« in »Luček išče očeta«. V Slovenski čitanki za III. razred srednjih šol pa »Luček in njegov škorec«, »Tovariša« in »Pastirci«. Vse te knjige so izšle v založbi Mladinske matice.

—mm Cenjene poverjenike, ki nam vračajo odvečne številke »Našega roda«, opozarjamo, da pakete ne frankirajo po nepotrebnem, poštino plačujemo itak že v gotovini.

—mm Po dosedanjih naročilih sodeč, se bo število naročnikov na »Naš rod« letos še zvišalo. Ta teden bodi posvečen agitaciji za naš list, za dobro mladinsko čtivo! Ne obljublamo več kot lahko nudimo. Ali že prva številka lista kaže, da bo sedanj letnik vsebinsko in ilustrativno tak, kot še ni bil. Čim več naročnikov, tem boljši bo »Naš rod«, tem bogatejša knjige. Če dosežemo 30.000 naročnikov, dobijo naši naročniki poleg »Našega roda« namesto treh, štiri knjige. Vse knjige bodo bogato ilustrirane.

—mm Še nekaj primerjave lanskih in letošnjih naročnikov »Našega roda« na šolah:

Šola	Naročnikov lani	letos
Besnica pri Kranju	16	11
Borovnica	69	81
Celje, dekliška	130	158
Domžale	78	68
Sv. Florijan p. Dol	10	13
Gornji Petrovci	6	—
Št. Janž na Vin. g.	2	6
Knežna vas	6	22
Kotle Dravogr.	5	17
Krašnja p. Lukovica	24	4
Kropa	—	4
Ljubljana, V. deška	61	78
Ljubljana, II. dekliška	181	150
Ljubljana, pomožna šola	40	53
Notranje gorice	50	52
Remšnik	10	24
Svetinje	44	60
Toplice pri Novem mestu	28	5
Sv. Tomaž pri Ormožu	22	39
Trstenik	—	9

Učiteljska tiskarna

—t Zavedna tovarišica in tovariš nabavljata potrebščine pri Učiteljski knjigarni. Svoji k svojim!

—t Ročni katalog za 1939./40. je dotiskan. Kdor si ga še ni naročil, naj stori to takoj.

—t Otroke imate za v šole. Zanje boste potrebovali šolske potrebščine. Ne oklevajte! Pojdite v Učiteljsko knjigarno v Ljubljani ali pa v podružnico v Mariboru. Postreženi boste povsem zadovoljivo. Svoji k svojim!

—t Novo šolsko leto prinaša novo delo in skrb. Za zgodovinski in zemljepisni pouk vam nujno priporočamo, da si nabavite v knjigarni Učiteljske tiskarne sličice za zgodovinski in zemljepisni pouk. Sebi olajšate delo, šolarjem napravite pouk zanimiv. Serija 30 slik stane din 4.—

—t Učiteljska tiskarna priporoča cenjenemu učiteljsstvu brošuri: Moj razred, I. in II. del. Brošuri je spisal tovariš Miloš Ledinek, izdal pa Pedagoški tisk v Mariboru.

—t Ne dobite boljših knjig za ljudsko šolo kot so: Naše knjige I. Naša prva knjiga; Naše knjige II. Za vse leto; Naše knjige III. Po domačih krajih.

—t Zemljevid Ljubljane in okolice, kranjskega in škofjeloškega sreza si nabavite, da boste dosegli smoter zemljepisnega pouka. Zemljevida sta po din 180.—. Nikoli ne boste dobili boljšega učnega sredstva.

—t Ali ste naročili za svojo šolo in zase šolske in pisarniške potrebščine? Naročite pri Učiteljski tiskarni! Svoji k svojim!

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev Obvestilo. Članstvu UPZ sporočamo, da bo prejelo v teku prihodnjega tedna okrožnico z vsemi važnejšimi sklepi zadnje zborove skupščine. Datum seje upravnega odbora, ki je predvidena za prvi teden meseca oktobra, bomo sporočili pravočasno. — Prosimo, da nam članstvo sporoči vse ev. spremembe svojih naslovov. Tajništvo.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev

Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO KOČEVJE ima svoj redni občni zbor v drž. ljud. šoli v Kočevju, dne 7. oktobra 1939. točno ob 9. uri. Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Poročila o skupščinah. 3. Poročila funkcionarjev upravnega in nadzornega odbora. 4. Proračun za leto 1939./40. 5. Volitve. 6. Slučajnosti. — K polnoštevilni udeležbi vabi Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V MURSKI SOBOTI ima svoj letni redni občni zbor dne 7. oktobra 1939., ob 9. uri v Sokolskem domu v Murski Soboti s sledečim dnevnim redom: 1. Poročila društvenih funkcionarjev. 2. Poročila delegatov. 3. Volitve novega odbora. 4. Ob 20 letnici slovenskega šolstva v Prekmurju (tov. Gumilar). 5. Slučajnosti. — Tovarišice in tovariši, poravnajte do občnega zbora članarino. Pridite vsi! Odbor.

KUPUJTE PRI TVRDKAH,
KI OGLAŠUJEJO

V NAŠEM LISTU

Novosti na knjižnem trgu

—k Oris zadružništva — III. izdaja. Pred tremi leti je Zveza slovenskih zadrug izdala 124 strani obsegajočo knjižico Oris zadružništva, ki jo je sestavil njen ravnatelj Fran Trček. Knjižica je bila prva te vrste in je pomenila nekaj zadružni abecednik. Prva naklada knjižnice je bila hitro razprodana, zato je nekaj mesecev pozneje izšla druga izdaja, ki je tudi kmalu pošla. Medtem je izšel nov zadružni zakon, tako da knjižice ni kazalo ponatisniti v tretje. Zato je avtor sestavil tretjo izdajo na novo, ki se od prvih dveh razlikuje v tem, da so poglavja o zgodovini, ideologiji, ustroju in delovanju zadrug nekoliko »vpeljana« in popolnjena, poglavje o zadružnem pravu pa je novo, ker vsebuje predpise novega zakona o gospodarskih zadrugah. Razlikuje se tudi po tem, da je nekoliko obsejnejša in da vsebuje 145 strani. V želji, da bi številni zadružniki čim bolj segli po knjigi in se seznanili z namenom ter ustrojem gospodarskih zadrug, je založnica določila izredno nizko ceno 10 din, po pošti in v knjigarnah 12 din.

za jesen prihajajo!

A. & E. Skaberné

Ljubljana

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

AKO VPLAČUJETE PO 15 DIN

tedensko (lahko mesečno), Vam izplačamo po petih letih 4500 din. Pojasnila daje: Klančnik Lojze, zastopnik hranilnice, Stražišče 289.

ZAMENJAM TAKOJ

službeno mesto v krasnem kraju ob prosti krajem ob železnici Dolenjsko — Gorenjsko.

Cenjenemu učiteljsstvu se priporoča

MANUFAKTURNA IN KONFEKCIJSKA VELETRGOVINA

ANTON MACUN • MARIBOR

ki nudi vsakemu po kakovosti najboljše, po okusu najizbranejšo blago! V konfekcijskem oddelku stalno velika izbira plaščev najnovejših krojev

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—l »Samouprava« o potrebi sodelovanja z učiteljstvom. Službeno glasilo JRZ »Samouprava« posveča zanimiv članek naši prosvetni politiki. V njem prihaja do zaključka, da je bilo doslej pri nas vse premalo upoštevano mišljenje strokovnih organizacij učiteljev in profesorjev, kadar so bila na dnevnem redu vprašanja prosvetne politike. Med drugim pravi list: »Treba se je namreč zavedati, da je potrebno misliti vselej, ko se pri nas razpravlja o prosvetni politiki, tudi na naše učiteljstvo, ki je stvarni nosilec vsega našega kulturnega napredka. Učitelji so tisti, ki praktično izvajajo prosvetno politiko. Našemu učiteljstvu ni mogoče očitati, da ne bi bilo pri svojem delu vztrajno in pošteno. Bile so tudi izjeme, vendar pa tako neznatne, da se ni mogoče nanje sklicevati, kadar govorimo o učiteljstvu. Učitelji so naši najboljši in najaktivnejši prosvetni in narodni delavci. Oni nam vzgajajo bodoča pokolenja in dajejo pečat vsem našim živim generacijam. Zaradi tega je povsem jasno, da se ne more izvajati pri nas prosvetna politika mimo ali celo proti učiteljem in njihovi stanovski organizaciji. Potrebno je korakati z njimi v isti vrsti ter z njimi vselej resno računati, ker je brez njih vsaka še tako lepo zamišljena prosvetna politika v naprej obsojena na neuspeh.« — »Jutro« od 19. septembra.

Učiteljski pravnik

—š Vprašanje T. I.? Ali mi pripada članarina na matični šoli za čas, ko poučujem na ambulantni šoli, kjer je za stanovanje zasilna podstrešna sobica na razpolago.

Odgovor: Stanarina je sestavni del po zakonu določenih prejemkov in Vam zato pripada članarina na matični šoli, kjer nimate naturalnega stanovanja, tako, kakor ste jo prejeli tudi doslej v enakih okoliščinah.

ZBOROVANJA SRESKIH DRUŠTEV. — ODOBRAVANJE DNEVNEGA REDA.

VAŽNA NAČELNA REŠITEV.

Kraljevska banska uprava dravske banovine. II/2 št. 3985/2. Ljubljana, dne 25. maja 1939.

Jugoslovensko učiteljsko združenje, sresko društvo v Gornjem Gradu, v roke g. predsednika Hudales Oskarja.

Z Vašo vlogo z dne 30. aprila 1939. ste prijavi sreskemu načelstvu v Gornjem Gradu zborovanje z dnevnim redom, v katerem je bila tudi točka »Slučajnosti«. Sresko načelstvo vas je z odlokom št. z. 1052/2 z dne 2. maja t. l. obvestilo, da se omenjena točka dnevnega reda ne more vzeti na znanje, in sicer z utemeljitvijo, da mora biti vsaka materija, ki se na sestanku obravnava, v prijavi vsaj v glavnem označena.

Vaši pravočasno vloženi pritožbi proti tej odločbi z dne 12. maja 1939. se ugodi in osporavna določba na osnovi § 122. zakona o občnem upravnem postopku razveljavi.

Razlogi:

Sresko načelstvo sme na podlagi svoje nadzorstvene pravice v smislu § 23. zakona o društvih, shodnih in posvetih zahtevati izpremembo, odnosno dopolnitev dnevnega reda zborovanja, ako bi bil ta nasproten zakonu ali nepopoln, v primeru nepokoravanja pa sme shod, odnosno sestanek na osnovi § 25. citiranega zakona prepovedati. Zakon sam pa nima nikakih konkretnih določil glede dnevnega reda. Pod točko »Slučajnosti« se po dosedanjih običajih obravnavajo vprašanja, ki so v zvezi z dnevnim redom samim ali pa kakor manj bistvena društvena vprašanja, ki se pri sestavi dnevnega reda še niso mogla vnesti v dnevni red. Vsekakor pa morajo biti glavne stvari, ki naj se obravnavajo na zborovanju, v dnevnem redu določeno navedene. Sresko načelstvo bi v primeru zlorabe te točke itak moglo proti odgovornim sklicateljem postopati po predpisih zakona o društvih, shodih in posvetih in zato ni imelo razloga, da točko »Slučajnosti« ne dovoli.

Taksa za rešitev na vlogi nalepljena in po predpisu uničena.

Po pooblastilu bana
načelnik upravnega oddelka:
podpis.